

Γλωσσολογία: Θεωρία & Εφαρμογές

1^ο ΜΑΘΗΜΑ

Εισαγωγή

Α' Μέρος: Τι είναι η γλωσσολογία, Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης, Κλάδοι Γλωσσολογίας

Β' Μέρος: Γλωσσικές ασκήσεις: Συνώνυμα, Αντώνυμα & Παροιμίες

Αποστολοπούλου Σοφία

Φιλολόγος-Γλωσσολόγος
ΜΑ Γλωσσολογίας
ΜSc Γνωσιακής Επιστήμης

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: sofia.pao10@hotmail.com; sofia.apostolop@gmail.com
Τηλέφωνο: 6949743393

Θεματικές Ενότητες Ύλης

2 ΜΕΡΗ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Θεωρητική γλωσσολογία

1. Αντικείμενο Γλωσσολογίας & Κλάδοι
2. Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης
3. Πρότυπα γραμματικής περιγραφής
4. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας
5. Γραφές & Αλφάβητα

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Εφαρμογές

1. Γλωσσικές ασκήσεις
2. Δάνεια
3. Ετυμολογία
4. Συμφυρμοί
5. Συνήθη γλωσσικά λάθη

Linguistics Experience

Πλάνο μαθήματος

A' Μέρος

1. Τι είναι και τι μελετάει η γλωσσολογία;
2. Το μοντέλο της επικοινωνίας
3. Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης
4. Κλάδοι της γλωσσολογίας
5. Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

B' Μέρος

1. Γλωσσικές ασκήσεις: Συνώνυμα, Αντώνυμα & Παροιμίες

Βιβλιογραφία

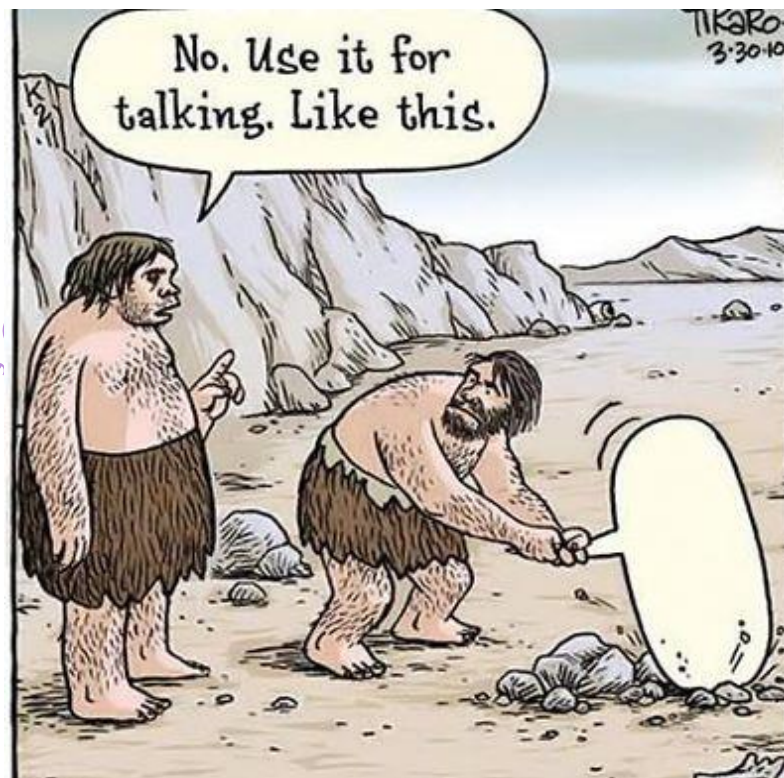

- ✓ Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Κ. 11^ο (σελ. 265-269)
  - ✓ Μπαμπινιώτης (1998): Κ. 1^ο & 2^ο (20-21, 24-27, 30-37)
  - ✓ Γλωσσικές ασκήσεις Λυκείου: Κ. Α1 (σελ. 11-30), Κ. Α2 (σελ. 31-36) & Α4 (σελ. 43-46)
- τιμέλεια: Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος

Θεματική Ενότητα

Α' Μέρος: Θεωρητική Γλωσσολογία

- ✓ Τι είναι και τι μελετάει η γλωσσολογία;
- ✓ Το μοντέλο της επικοινωνίας
- ✓ Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης
- ✓ Κλάδοι της γλωσσολογίας

Τι μελετάει η Γλωσσολογία;

https://www.youtube.com/watch?v=13V0QJ_4WQw

<https://www.youtube.com/watch?v=DF679Ks8ZR4>

https://www.youtube.com/watch?v=vErqlRvJK_A

Επιμέλεια: Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (1)

«Γλώσσα είναι ο (προφορικός και) γραπτός λόγος»

☞ Γλώσσα είναι ο **έναρθρος/προφορικός λόγος** (ή ο οπτικο-κινητικός για τις νοηματικές).

☞ Ο γραπτός λόγος είναι **προαιρετική** αναπαράσταση του προφορικού. Πρόκειται για συμβολικό, οπτικό σύστημα αναπαράστασης/καταγραφής της γλώσσας.

Προτεραιότητα του προφορικού λόγου

(περισσότερα για αυτό στο 3^ο μάθημα...)

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (2)

Με τι
ασχολείστε;

Είμαι
γλωσσολόγος.

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (2)

Α!!! Πόσες
γλώσσες
μιλάτε;

Μόνο δύο,
Ελληνικά και
Αγγλικά!

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (2)

«Ο γλωσσολόγος (πρέπει να) γνωρίζει πολλές γλώσσες»

☞ Ο γλωσσολόγος ΔΕΝ είναι γλωσσομαθής!

Ρωτώντας έναν γλωσσολόγο πόσες γλώσσες ξέρει είναι σαν να ρωτάς έναν γιατρό πόσες ασθένειες έχει.

Lynne Murphy

❑ Πώς μελετάει ο γλωσσολόγος γλώσσες που δε γνωρίζει;

✓ Εργασία/έρευνα πεδίου (field work): Συλλογή δεδομένων από φυσικούς ομιλητές (native speakers)

✓ Μεταγραφή, glosses και μετάφραση των δεδομένων:

Hasan   kitap   aldi   [Τούρκικα]

Γιάννης-ONOM   βιβλίο-AIT   διαβάζω-ΠΡΛ

«Ο Γιάννης διαβάζει ένα βιβλίο»

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (3)

Α!!! Τι είναι
σωστό
«υπέγραψε!» ή
«υπόγραψε!»;

...Πάλι τα
ίδια...

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (3)

How to tell you're on a date with a linguist:

What do you recommend here?

Sorry, I'm a descriptivist,
not a prescriptivist.

Κοινές απόψεις για τη Γλωσσολογία (3)

«Ο γλωσσολόγος μας λέει πώς να μιλάμε και να γράφουμε σωστά»

☞ Ο γλωσσολόγος ΔΕΝ είναι φιλόλογος!!!

- ☞ Η Γλωσσολογία είναι **περιγραφική** και όχι ρυθμιστική επιστήμη.
- ☞ Οι γλωσσολόγοι εστιάζουν στην **περιγραφή** (και την ερμηνεία) της γλώσσας, χωρίς να παρεμβαίνουν αξιολογώντας τη γλώσσα και αναλαμβάνοντας ρυθμιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των κανόνων μιας γλώσσας.

Τι είναι και τι μελετάει η Γλωσσολογία; (1)

- ✓ **Σύγχρονη** επιστήμη, εμφανίζεται τον 20^ο αι., εξελίσσεται γρήγορα, διευρύνει συνεχώς το ερευνητικό της πεδίο.
- ✓ Η **επιστήμη** που μελετά
  - (α) την **ανθρώπινη γλώσσα** (λόγο και ομιλία)
  - (β) κάθε γλωσσικό σύστημα που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος (πρότυπες γλώσσες, ιδιώματα, αργκό, νοηματική κ.λπ.)
- ❑ Η Γλωσσολογία δεν περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη γλώσσα από τις χιλιάδες των γλωσσών που ομιλούνται στον κόσμο, αλλά ούτε και θέτει ως σκοπό της τη μελέτη καθεμιάς από αυτές χωριστά.

☞ Η Γλωσσολογία μελετά την ανθρώπινη γλώσσα ως **καθολικό φαινόμενο**.

- ✓ τη **φύση** της γλώσσας, δηλαδή τη **δομή** και τη **λειτουργία** της
  - ✓ τη σχέση της με τον **ανθρώπινο νου**
  - ✓ τη σχέση της με την **κοινωνία**

Τι είναι και τι μελετάει η Γλωσσολογία; (2)

☞ Η **Γλωσσική Επιστήμη** (Γλωσσολογία) μελετά τη **γνώση της γλώσσας** του φυσικού ομιλητή.

Στόχος της είναι να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα:

- (α) Τι είναι αυτό που γνωρίζει ο φυσικός ομιλητής μιας γλώσσας;
- (β) Πώς κατακτάται αυτή η γνώση;
- (γ) Πώς χρησιμοποιείται αυτή η γνώση;

Noam Chomsky

Ποιο είναι το αντικείμενο της Γλωσσολογίας;

Κυρίως, διερευνά

- ✓ Τα **κοινά στοιχεία (τα καθολικά)** που υπάρχουν μεταξύ των γλωσσών (ανταποκρίνονται στις νοητικές ικανότητες του ανθρώπου)
- ✓ Παράγοντες γλωσσικής **διαφοροποίησης** και **ποικιλίας**
- ✓ Θεωρητικά **μοντέλα** που ερμηνεύουν τις γλωσσικές κανονικότητες

ΑΛΛΑ και

- ✓ Τη **μεταβολή** των γλωσσών στον χρόνο και την ποικιλία στον τόπο
- ✓ **Ομοιότητες και διαφορές** μεταξύ των γλωσσών
- ✓ Το **γλωσσικό σύστημα** και τη λειτουργία του
- ✓ Τη **δομή**, τα στοιχεία και τη διάρθρωσή τους
- ✓ Τη σχέση της γλώσσας με τον **νοο**
- ✓ Τη γλώσσα ως **κοινωνικό** φαινόμενο
- ✓ Πώς μαθαίνουμε να μιλάμε (**κατάκτηση**) και πώς χάνεται η γλώσσα (αφασία);
- ✓ Πώς μαθαίνουμε περισσότερες από μία γλώσσες;

Γιατί η Γλωσσολογία θεωρείται επιστήμη;

- ❑ Εφαρμόζει συστηματικά **επιστημονικές αρχές** και **μεθόδους**
- ✓ **Παρατήρηση** γλωσσικών φαινομένων (των γλωσσικών συστημάτων ή των ομιλητών)
- ✓ **Συγκέντρωση** γλωσσικών δεδομένων
- ✓ Διατύπωση **ερευνητικών ερωτημάτων/ υποθέσεων**
- ✓ **Διερεύνηση** και **ταξινόμηση** περιπτώσεων
- ✓ **Πειράματα** (όταν χρειάζεται)
- ✓ **Ποσοτική ή/και ποιοτική ανάλυση** των αποτελεσμάτων
- ✓ Εξαγωγή συμπερασμάτων. **Γενικεύσεις**
- ✓ Διατύπωση **κανονικοτήτων** και **ερμηνεία εξαιρέσεων**

Ποια είναι η μεθοδολογία της Γλωσσολογίας;

Αξιοματική/Νοησιοκρατική

Εμπειριοκρατική/Πραγματοκρατική

✓ **Παραγωγική:** γενικό → ειδικό

✓ Εκκινεί από **μια γενική θεωρία/υπόθεση**, που οικοδομείται σε μια σειρά λογικών συλλογισμών και **προχωρεί στην ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων.**

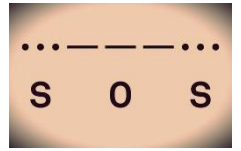
✓ **Επαγωγική:** ειδικό → γενικό

✓ Εκκινεί από **τα εμπειρικά δεδομένα**, δηλαδή από τα ίδια τα γλωσσικά φαινόμενα και **προχωρεί σε γενικότερες θεωρητικές διαπιστώσεις.**

□ **Αποτελεσματικότερη η αξιοματική / νοησιοκρατική θεώρηση γιατί:**

- ✓ Επιτρέπει θεωρήσεις που **δεν** καλύπτονται από τα εμπειρικά δεδομένα.
- ✓ Τα πορίσματα που προκύπτουν από τα εμπειρικά δεδομένα **επιδέχονται τροποποιήσεις ή/και ριζική αναθεώρηση.**

Τι είναι η γλώσσα;

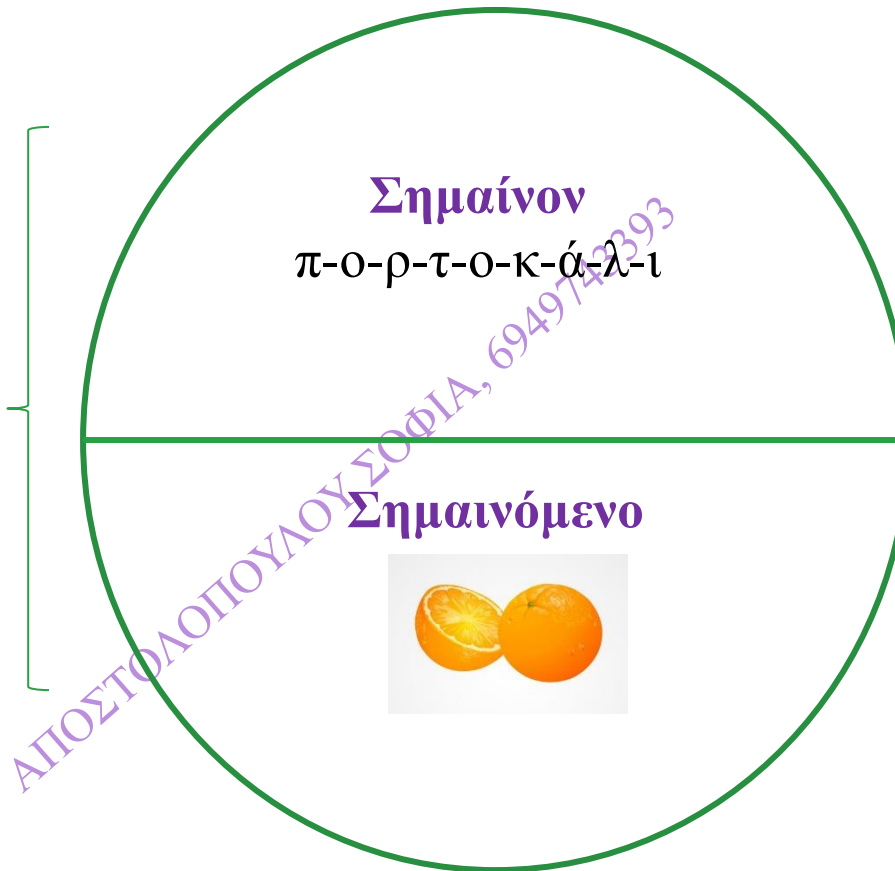

- ❑ Η γλώσσα είναι **κώδικας σημείων** ορισμένης μορφής (γλωσσικής), με τα οποία επιτυγχάνεται η **επικοινωνία** μεταξύ των μελών μιας **γλωσσικής κοινότητας**.
- ✓ Κώδικας = κλειστό **πεπερασμένο** σύστημα συστατικών στοιχείων με απεριόριστη δυνατότητα συνδυασμών
- ✓ Κώδικας Σημείων = Η γλώσσα ως σημειακό σύστημα
- ✓ Τα γλωσσικά σημεία αποτελούν τη **λεξίγλωσσα**, ενώ το σύνολο των χειρονομιών και των εκφραστικών κινήσεων (κινήσεις κεφαλιού, νεύματα κ.λπ) αποτελούν τη **μιμόγλωσσα**.

(περισσότερα για αυτό στο 3^ο μάθημα...)

Γλωσσικό σημείο

Οι δύο όψεις του
Γλωσσικού Σημείου

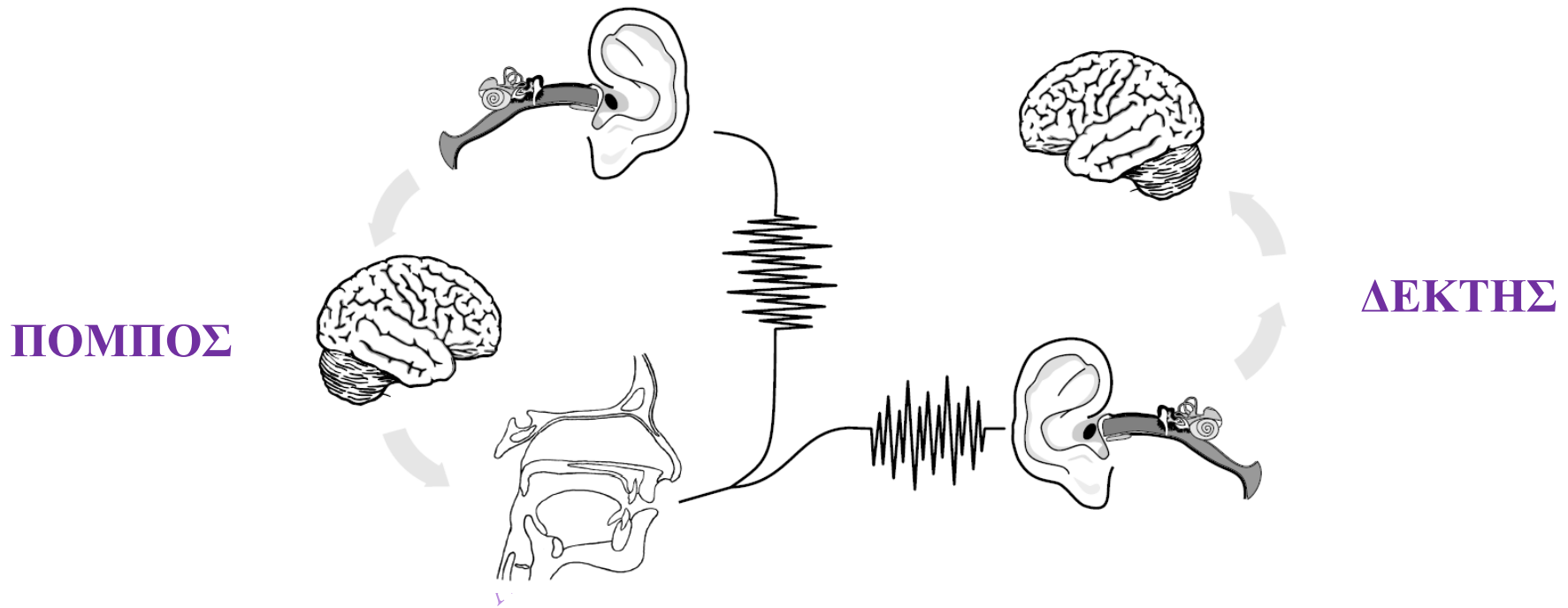
(περισσότερα για αυτό στο 3^ο μάθημα...)

Το μοντέλο της επικοινωνίας: Επικοινωνία μέσω της ομιλίας

- Η επικοινωνία αποτελεί μια **σύνθετη** διαδικασία, κατά την οποία συντελούνται πολλαπλές εγκεφαλικές και οργανικές διεργασίες τόσο από την πλευρά του **πομπού**, όσο και από την πλευρά του **δέκτη**.

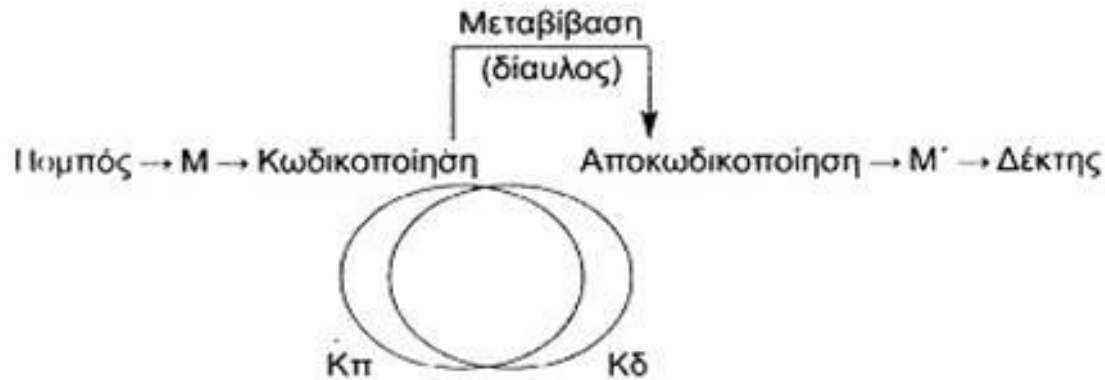

Το μοντέλο της επικοινωνίας: Επικοινωνία μέσω της ομιλίας

- Ο ομιλητής κωδικοποιεί και εκπέμπει γλωσσικά το μήνυμα, το μεταδίδει (**Παραγωγή**) και ο ακροατής το λαμβάνει, αποκωδικοποιεί και το κατανοεί (**Κατανόηση**).

Το μοντέλο της επικοινωνίας: Επικοινωνία μέσω της ομιλίας

- ❑ Τα απαραίτητα συστατικά κάθε επικοινωνίας είναι:
  - ✓ Οι **επικοινωνούντες**, δηλαδή ο Πομπός και ο Δέκτης
  - ✓ Ο **κώδικας**
  - ✓ Το **μήνυμα** (M), δηλαδή κάθε πληροφορία, ερώτηση, απάντηση, διατύπωση σκέψεων
  - ✓ Ο **δίαυλος**, δηλαδή ο τρόπος (φυσικός ή τεχνητός) μεταβίβασης του μηνύματος
  - ✓ Οι **λειτουργίες εγγραφής** (κωδικοποίησης) & **ανάγνωσης** (αποκωδικοποίησης) του M
  - ✓ Οι **συνθήκες επικοινωνίας**
- Κώδικας Πομπού vs. Δέκτη = ιδιόλεκτος & διευρυμένος vs. περιορισμένος κώδικας
- Μήνυμα = η κατανόηση ως μορφή **αφαίρεσης** που εστιάζει κυρίως στη **γνωστική** και όχι στη βιωματική (συναισθηματική, κοινωνικοπολιτική, πολιτιστική, ιδεολογική, ψυχολογική κ.λπ) διάσταση του μηνύματος.

Το μοντέλο της επικοινωνίας: Επικοινωνία μέσω της ομιλίας

❑ Γλωσσική κοινότητα

- ✓ Το σύνολο των ατόμων που έχουν την **ίδια μητρική** γλώσσα.

❑ Γλωσσική κατάκτηση

- ✓ Η **φυσική** και βαθμιαία απόκτηση ενός γλωσσικού συστήματος
- ✓ Η ενσωμάτωση και **εσωτερίκευση** όλων των ενδογλωσσικών και εξωγλωσσικών σχέσεων της γλώσσας που αναφέρονται στη νοοτροπία και την ψυχοσύνθεση των μελών μιας γλωσσικής κοινότητας, στην πολιτιστική τους κατάσταση, στο ευρύτερο πολιτικοκοινωνικό περιβάλλον και σε άλλους συναφείς παράγοντες
- ✓ Η διαμόρφωση του **γλωσσικού αισθήματος**
- ✓ Η απόκτηση της **βιωματικής** φόρτισης των λέξεων
- ✓ Η απόκτηση των **λεπτών σημασιολογικών αποχρώσεων** των λέξεων

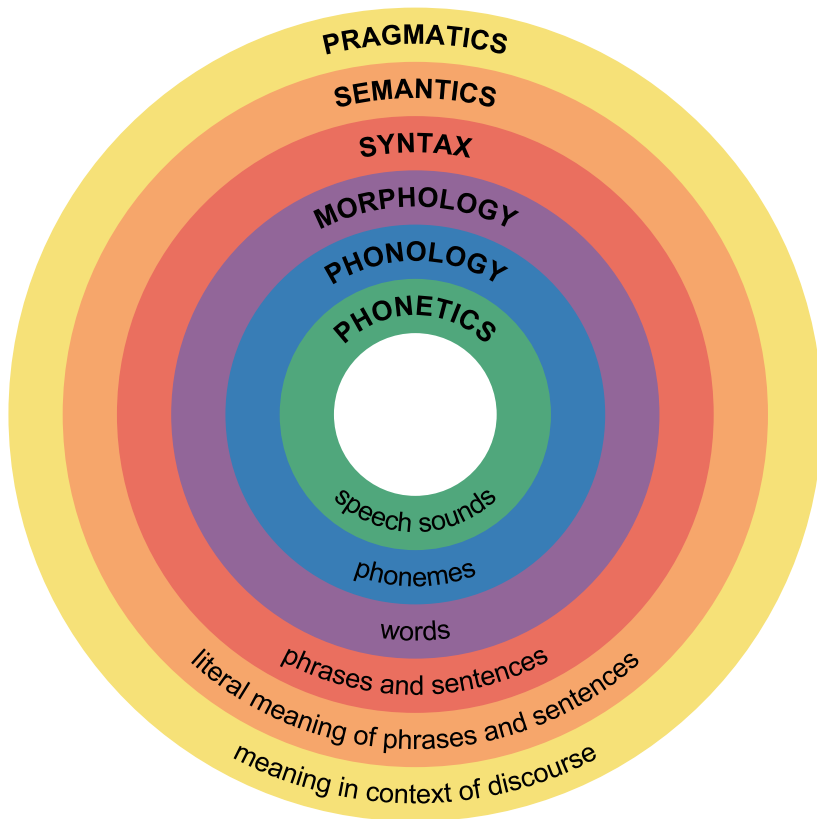
Τι σημαίνει «γνωρίζω μια γλώσσα»;

Γλωσσολογική Ανάλυση

6 επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης

- ✓ ✓ Φωνητική
- ✓ Φωνολογία
- ✓ Μορφολογία
- ✓ Σύνταξη
- ✓ Σημασιολογία
- ✓ Πραγματολογία

Επίπεδα ανάλυσης της γλώσσας

Θεωρητική Γλωσσολογία

Language Elements

- Phonetics
- Phonology
- Morphology
- Syntax
- Semantics
- Pragmatics

Μελετά τη γλώσσα (και, ως εκ τούτου, τη γνώση του φυσικού ομιλητή για αυτή), με βάση τα επίπεδα ανάλυσής της:

- ✓ **Φωνητική:** άρθρωση και πρόσληψη των φθόγγων
- ✓ **Φωνολογία:** δομή και λειτουργία των φθόγγων
- ✓ **Μορφολογία:** κανόνες σχηματισμού λέξεων
- ✓ **Σύνταξη:** κανόνες σχηματισμού προτάσεων
- ✓ **Σημασιολογία:** σημασία των γλωσσικών εκφράσεων
- ✓ **Πραγματολογία:** χρήση της γλώσσας

Γλωσσολογική Ανάλυση

- ✓ Τα επίπεδα ανάλυσης της γλώσσας προσεγγίζονται ως **ξεχωριστά/διακριτά** για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς τόσο συγχρονικά όσο και διαχρονικά.
- ✓ **ΑΛΛΑ** Η γλώσσα είναι ένα **ενιαίο σύνολο** και για αυτό τα γλωσσικά επίπεδα είναι **αλληλένδετα, αλληλοσυμπληρούμενα** και όχι πάντοτε ευδιάκριτα.

Σχέση και αλληλεπίδραση μεταξύ των επιπέδων ανάλυσης

- ✓ Φωνητική – Φωνολογία
- ✓ Φωνολογία – Μορφολογία (**Μορφοφωνολογία**)
- ✓ Μορφολογία – Σύνταξη (**Μορφοσύνταξη**)
- ✓ Σύνταξη – Σημασιολογία
- ✓ Σημασιολογία – Πραγματολογία

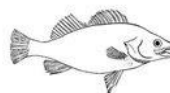
1. Φωνητική

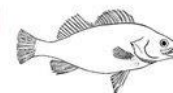
IF THE GH SOUND IN ENOUGHGH IS PRONOUNCED “F”
& THE O IN WOMEN MAKES THE SHORT “I” SOUND
& THE TI IN NATION IS PRONOUNCED “SH”
THEN THE WORD

“GHOTI”

IS PRONOUNCED JUST LIKE

“FISH”

WELCOME TO THE ENGLISH
LANGUAGE.

Ghoti → Fish

gh: προφέρεται ως [f], όπως στο *tough* [tʌf]

o: προφέρεται ως [ɪ] όπως στο *women* [ˈwɪmɪn]

ti: προφέρεται ως [ʃ] όπως στο *nation* [ˈneɪʃən]

Φωνητική: ο κλάδος που ασχολείται με την περιγραφή όλων των **ήχων/φθόγγων** που χρησιμοποιούνται στις ανθρώπινες γλώσσες, οι οποίοι αποτελούν ένα υποσύνολο των ήχων που δύναται να παράγει ο άνθρωπος.

2. Φωνολογία

[li:pi] = λύπη

[lama] = λάμα

[me:los] = μέλος

[ru:pi] = ρουμπίνι

[kiri] = δρόμος

[sa:ram] = άνθρωπος

[ka:no] = κάνω

[ka:li] = καλή

[ri:pi] = ρίποι

[ra:ma] = ράμμα

[me:ros] = μέρος

[mu:l] = νερό

[pa:l] = πόδι

[seul] = Σεούλ

[ci:no] = κινώ

[ce:ri] = κερί

Φωνολογία: ο κλάδος που ασχολείται με το *πώς οργανώνονται οι φθόγγοι μιας γλώσσας*. Το *σύστημα φθόγγων* μιας γλώσσας και η *λειτουργία* τους είναι μέρος της γνώσης του φυσικού ομιλητή. Στόχος της φωνολογίας είναι η αναπαράσταση αυτής της γνώσης.

WORD PARTS ARE
LIKE PARTS OF A PUZZLE!

3. Μορφολογία

γράφ-ω

συν + γράφ-ω + εα(ς) → συγγραφέας

συν + γράφ-ω + μα → σύγγραμμα

katab 'έγραψε'

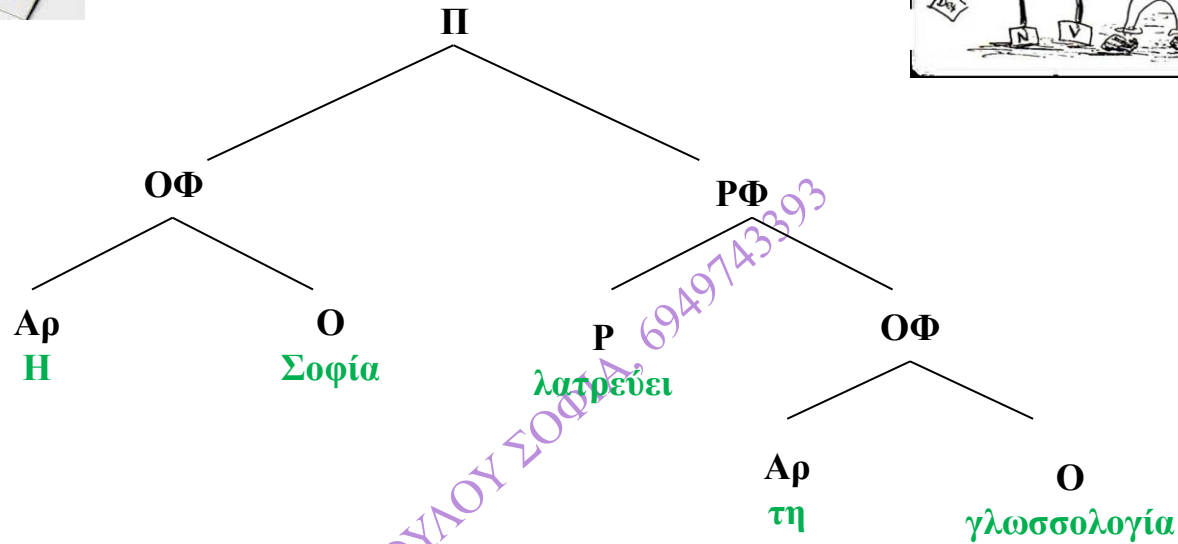
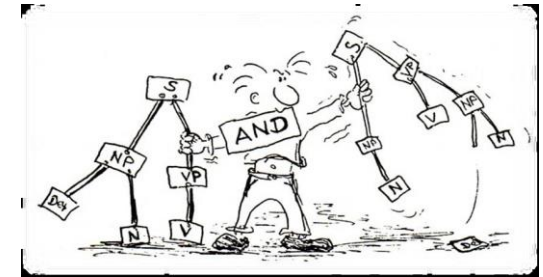
kaatib 'συγγραφέας'

kitáab 'σύγγραμμα/βιβλίο'

Μορφολογία: ο κλάδος που μελετά τη **δομή** και τον **σχηματισμό** των λέξεων από μικρότερα συστατικά. Οι κανόνες σχηματισμού των λέξεων είναι μέρος της γνώσης του φυσικού ομιλητή. Στόχος της μορφολογίας είναι να αποτυπώσει αυτή τη γνώση.

4. Σύνταξη

Σύνταξη: ο κλάδος που μελετά τη **συστατική δομή της πρότασης** και συγκεκριμένα τους **κανόνες** με βάση τους οποίους **συνδυάζονται οι λέξεις** σε ευρύτερα συστατικά για να σχηματίσουν **προτάσεις**. Στόχος της σύνταξης είναι να αποτυπώσει τη γνώση που έχει ο φυσικός ομιλητής για τον **ιεραρχικό** τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η γλώσσα.

5. Σημασιολογία

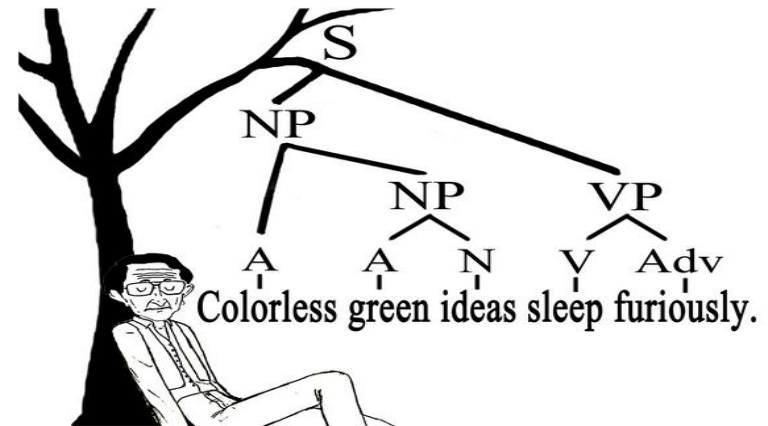

□ Χθες έγραψα ένα γράμμα.

- ✓ Ένα γράμμα της αλφαβήτου
- ✓ Ένα γράμμα σε έναν φίλο

Colorless green ideas sleep furiously.

Άχρωμες πράσινες ιδέες κοιμούνται μανιασμένα.

Επαναστατικές νέες ιδέες συμβαίνουν σπάνια.

*Άχρωμες κοιμούνται μανιασμένα ιδέες πράσινες.

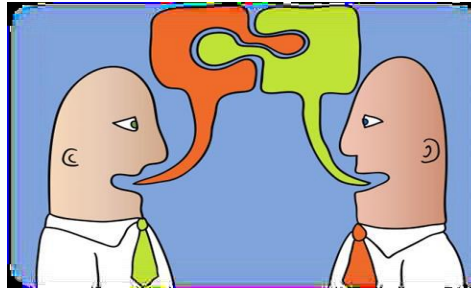
Σημασιολογία: ο κλάδος που μελετά το **νόημα**, τη **σημασία των λέξεων** και των **προτάσεων**. Στόχος της σημασιολογίας είναι να αποτυπώσει τη γνώση που έχει ο φυσικός ομιλητής για τη σημασιολογική δομή της γλώσσας.

6. Πραγματολογία

- ❑ Δεν θα το πιστέψεις, **την** ερωτεύτηκε με την πρώτη ματιά!!
- ✓ Ο Γιώργος γνώρισε χθες τη **Μαρία**. Δεν θα το πιστέψεις, την ερωτεύτηκε με την πρώτη ματιά!!
- ✓ Ο Γιώργος οδήγησε χθες τη **μηχανή μου**. Δεν θα το πιστέψεις, την ερωτεύτηκε με την πρώτη ματιά!!

Πραγματολογία: ο κλάδος που μελετά την **ερμηνεία** της πρότασης μέσα στο **γλωσσικό** και **εξωγλωσσικό** περιβάλλον και τη **χρήση** της γλώσσας σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας.

Η διεπιστημονικότητα της Γλωσσολογίας

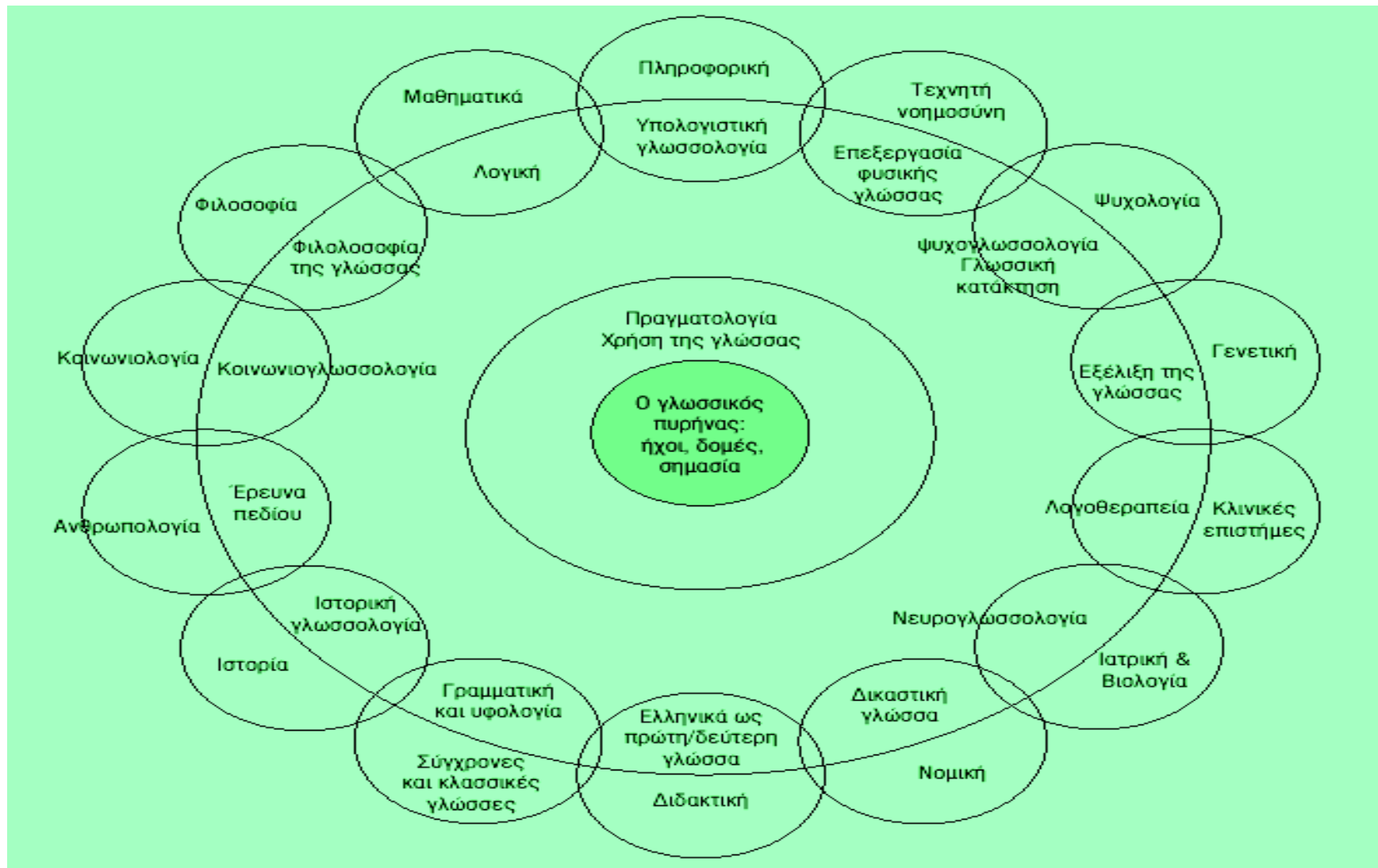
- ❑ Η σύγχρονη γλωσσολογία **δεν** εστιάζει μόνο στη μελέτη των 6 επιπέδων ανάλυσης, αλλά προσεγγίζεται **διεπιστημονικά**, με τη συμβολή ποικίλων κλάδων και επιστημών (ανθρωπιστικών, κοινωνικών, ιατρικών και θετικών).

Αποτελέσματα

- ✓ Η δημιουργία των βασικών κλάδων της γλωσσολογίας
- ✓ Η δημιουργία του ευρύτερου κλάδου της **Πειραματικής** γλωσσολογίας → η ανάλυση της γλώσσας βασίζεται κυρίως σε **πειραματικά δεδομένα** παρά σε θεωρητικές περιγραφές (σύγχρονη τάση της επιστήμης).

Η διεπιστημονικότητα της Γλωσσολογίας

Κλάδοι της Γλωσσολογίας

3 διακρίσεις της Γλωσσολογίας

<u>Κριτήριο</u>	<u>Διάκριση</u>
Η εστίαση της μελέτης χωροχρονικά	Γενική vs. Ειδική
Η εφαρμογή της μελέτης	Θεωρητική vs. Εφαρμοσμένη
Η φύση των παραγόντων μελέτης	Επιστημονική vs. Διεπιστημονική

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Κλάδοι της Γλωσσολογίας

3 διακρίσεις της Γλωσσολογίας

A. Κριτήριο: η εστίαση της μελέτης χωροχρονικά → Γενική Ειδική

1. Γενική

- ✓ Η μελέτη και ερμηνεία του γραμματικού μηχανισμού της γλώσσας *πέρα από τον χώρο και τον χρόνο (αχρονική)*
- ✓ Η μελέτη της γλώσσας ως *καθολικό* φαινόμενο
- ✓ Η μελέτη των *μεθόδων*, της *περιγραφής* και *ανάλυσης* της γλώσσας
- ✓ Η αναζήτηση των κατάλληλων *θεωρητικών μοντέλων*

2. Ειδική

- ✓ Η μελέτη και ερμηνεία φαινομένων σε *συγκεκριμένες* γλώσσες *μέσα στον χώρο και τον χρόνο*
- ✓ Η μελέτη της *δομής* και της *εξέλιξης* κάθε φυσικής γλώσσας ή/και γλωσσικών οικογενειών
- ✓ Η μελέτη των *ομοιοτήτων* και *διαφορών* μεταξύ γλωσσών
- ✓ Η μελέτη της *ιστορικής προέλευσης* των γλωσσών

Κλάδοι της Γλωσσολογίας

3 διακρίσεις της Γλωσσολογίας

B. Κριτήριο: η εφαρμογή της μελέτης → Θεωρητική Εφαρμοσμένη

1. Θεωρητική

- ✓ Συμπίπτει με τη **γενική** γλωσσολογία.
- ✓ Η μελέτη των γενικών θεωρητικών ζητημάτων της **δομής & λειτουργίας** της γλώσσας

2. Εφαρμοσμένη

- ✓ Η **εφαρμογή** των γενικών αρχών ανάλυσης και των πορισμάτων της γλώσσας σε άλλα επιστημονικά πεδία
- ✓ **Λεξικογραφία** → μελέτη & αποτύπωση των συνταγματικών και παραδειγματικών σχέσεων της γλώσσας
- ✓ **Γλωσσικός προγραμματισμός** → επιστημονική οργάνωση της επίσημης γλώσσας (**Προσοχή**: Δεν σχετίζεται με την Υπολογιστική Γλωσσολογία.)
- ✓ Έχει περιοριστεί στη **διδασκαλία της γλώσσας ως μητρικής ή ξένης** → αντιπαραβολική ανάλυση των γλωσσών & πρόληψη των γλωσσικών σφαλμάτων

Κλάδοι της Γλωσσολογίας

3 διακρίσεις της Γλωσσολογίας

Γ. Κριτήριο: οι παράγοντες μελέτης → Επιστημονική Διεπιστημονική

1. Επιστημονική

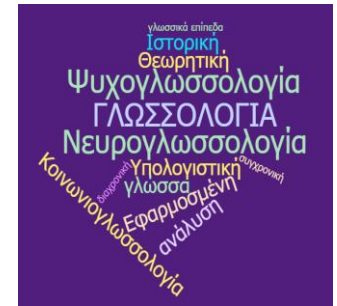
✓ Η μελέτη της γλώσσας βάσει **ενδογλωσσικών** κριτηριών

2. Διεπιστημονική

✓ Η μελέτη της γλώσσας σε συνδυασμό με **εξωγλωσσικούς** παράγοντες

✓ Η σύνδεση της γλωσσολογίας με **άλλες επιστήμες** (κοινωνιολογία, εθνολογία, φιλοσοφία, ψυχολογία, νευρολογία, μαθηματικά, πληροφορική κ.λπ)

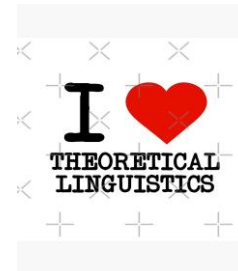
Κλάδοι της Γλωσσολογίας

- ✓ **Θεωρητική** Γλωσσολογία
- ✓ **Ιστορική** Γλωσσολογία < ιστορία, φιλολογία
- ✓ **Κοινωνιογλωσσολογία** / Κοινωνική γλωσσολογία < κοινωνιολογία
- ✓ **Εθνογλωσσολογία** / Ανθρωπολογική ή Εθνολογική γλωσσολογία
< ανθρωπολογία, εθνολογία
- ✓ **Ψυχογλωσσολογία** / Ψυχολογική γλωσσολογία < ψυχολογία
- ✓ **Νευρογλωσσολογία** < νευρολογία, βιολογία
- ✓ **Κλινική γλωσσολογία** < ιατρική
- ✓ **Φιλοσοφική** Γλωσσολογία / Φιλοσοφία της γλώσσας < φιλοσοφία
- ✓ **Μαθηματική** / Στατιστική / Αλγεβρική Γλωσσολογία < Μαθηματικά
- ✓ **Υπολογιστική** Γλωσσολογία < πληροφορική, τεχνολογία
- ✓ **Κειμενογλωσσολογία** / Κειμενολογία / Υφολογία / Γλωσσολογική Υφολογία
< λογοτεχνία
- ✓ **Εφαρμοσμένη** Γλωσσολογία

1. Θεωρητική Γλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη του *γλωσσικού συστήματος αυτού καθ'αυτού*, χωρίς τον συνυπολογισμό εξωτερικών στοιχείων, όπως ο εγκέφαλος, η κοινωνία κ.λπ.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η *σπουδή της γλώσσας*, η μελέτη της *αφηρημένης* δομής της γλώσσας και της ανθρώπινης γλωσσικής επικοινωνίας *πέρα από τον χώρο και τον χρόνο*.

Μεθοδολογία

- ✓ Βασίζεται στη *θεωρητική* ανάλυση των 6 επιπέδων.
- ✓ *Περιγραφή* και *ανάλυση* της γλώσσας
- ✓ Αναζητά *πρότυπα περιγραφής* των συστατικών στοιχείων, δομών και λειτουργιών που συνθέτουν τη γλώσσα με σκοπό την *ερμηνεία του μηχανισμού της*.

2. Ιστορική Γλωσσολογία

Ορισμός

Η μελέτη της **εξέλιξη** της γλώσσας, της **προέλευσης** των λέξεων και της **ετυμολογίας**.

Αντικείμενο μελέτης

① Μελετά την ιστορική εξέλιξη των γλωσσών και τη σχέση μεταξύ διαφορετικών γλωσσών → **συγκριτική** γλωσσολογία.

② Η ιστορική γλωσσολογία, που ονομάζεται επίσης **διαχρονική γλωσσολογία**, είναι η μελέτη της γλωσσικής αλλαγής **εντός της ίδιας γλώσσας**.

3. Κοινωνιογλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη του **κοινωνικού** χαρακτήρα της γλώσσας, της επίδρασης της γλώσσας στην **κοινωνία και τη σύνδεση της γλώσσας με το άτομο**, που δρα και κινείται κοινωνικά, που υπάγεται δηλαδή σε ορισμένες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες, υποδυόμενος **διάφορους γλωσσικούς ρόλους** (πατέρας-γιος, ηλικιωμένος-νεαρός, διευθυντής-υπάλληλος).

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η **αλληλεπίδραση** της χρήσης της γλώσσας με **κοινωνικούς** παράγοντες, όπως το φύλο, η εθνότητα, η ηλικία, η κοινωνική τάξη, το επάγγελμα, η ιδεολογία, η κοινωνική περίσταση κ.λπ.
- ✓ Η περιγραφή και η ερμηνεία του **κοινωνικού νοήματος** που ενέχει κάθε γλωσσική επιλογή και συμπεριφορά.

4. Εθνογλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη της σχέσης της γλώσσας με την **πολιτική κατάσταση** των φορέων της σε επίπεδο **έθνους**.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Οι **ομοιότητες** και οι **διαφορές** μεταξύ των γλωσσών με κριτήριο τις **εθνικές ομάδες** (ελληνική, αγγλική, γαλλική, γερμανική κ.λπ).

5. Ψυχογλωσσολογία

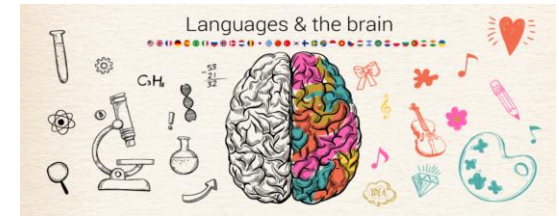
Ορισμός

- ✓ **Διεπιστημονικός** κλάδος που μελετά τη **σχέση** των γλωσσικών φαινομένων και των **ψυχολογικών διεργασιών** με βάση τη συλλογή **πειραματικών** δεδομένων.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Οι **νοητικές διεργασίες** (επεξεργασία, πρόσβαση κ.λπ) που συντελούνται κατά την ανάπτυξη, παραγωγή και αντίληψη της γλώσσας.
- ✓ Γλωσσική **κατάκτηση**
- ✓ Γλωσσική **εκμάθηση**

6. Νευρογλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη της σχέσης της γλώσσας με τις λειτουργίες του **ανθρώπινου εγκεφάλου**

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Οι εγκεφαλικές και **νευρολογικές** βάσεις του λόγου (κατανόηση & παραγωγή)
- ✓ Οι **εγκεφαλικές διεργασίες** που συντελούνται κατά τη γλωσσική επεξεργασία.
- ✓ Ο **εντοπισμός των γλωσσικών λειτουργιών στον εγκεφαλικό φλοιό** → η γλώσσα εδράζεται κυρίως σε τέσσερα κέντρα του εγκεφάλου (**τετράπλευρο της γλώσσας**) που διακρίνονται σε κινητικά (Broca, Exner) και αισθητικά (Wernicke, Künsmal).

7. Κλινική Γλωσσολογία

Ορισμός

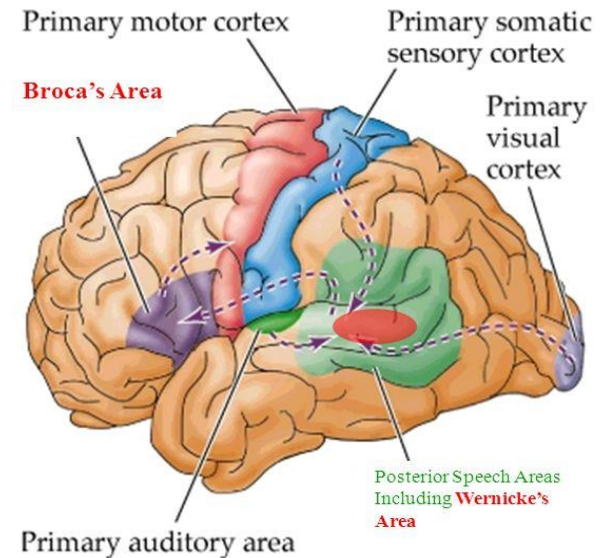
- ✓ Παρακλάδι της ψυχολογίας

Αντικείμενο μελέτης

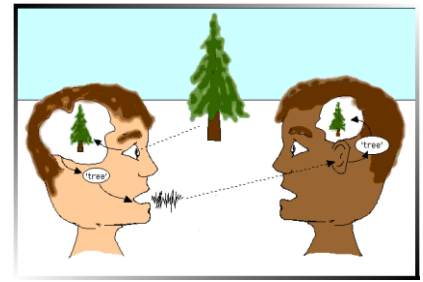
- ✓ Οι **γλωσσικές διαταραχές**
- ✓ Ο **συσχετισμός μεταξύ δυσλειτουργιών του εγκεφαλικού φλοιού** και γλωσσικών διαταραχών → γλωσσικές διαταραχές του τετραπλεύρου της γλώσσας:

- (α) **αφασία** (Broca)
- (β) **αγραφία** (Exner)
- (γ) **λεξική κώφωση** (δυσκολία αντίληψης των λέξεων διά της ακοής, Wernicke)
- (δ) **λεξική τύφλωση** (δυσκολία αντίληψης των λέξεων διά της όρασης, Künsmal)

Language & The Brain

8. Φιλοσοφική Γλωσσολογία

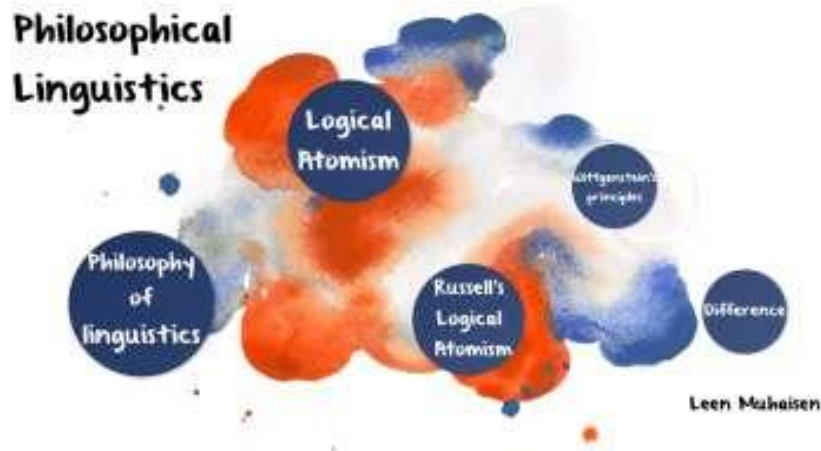

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη της ανάλυσης, της σημασίας και της λειτουργίας της γλώσσας σε σχέση με τη δόμηση των **σημασιών του αντικειμενικού κόσμου**.

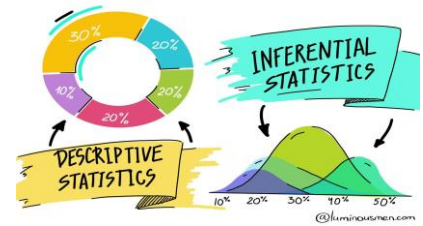
Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η σχέση της γλώσσας με τη **νόηση** και τη **γνώση** των ανθρώπων
- ✓ Η σχέση της γλώσσας με τη **σημασιολογία (σήμανση & δήλωση) του αντικειμενικού κόσμου**.

9. Μαθηματική Γλωσσολογία

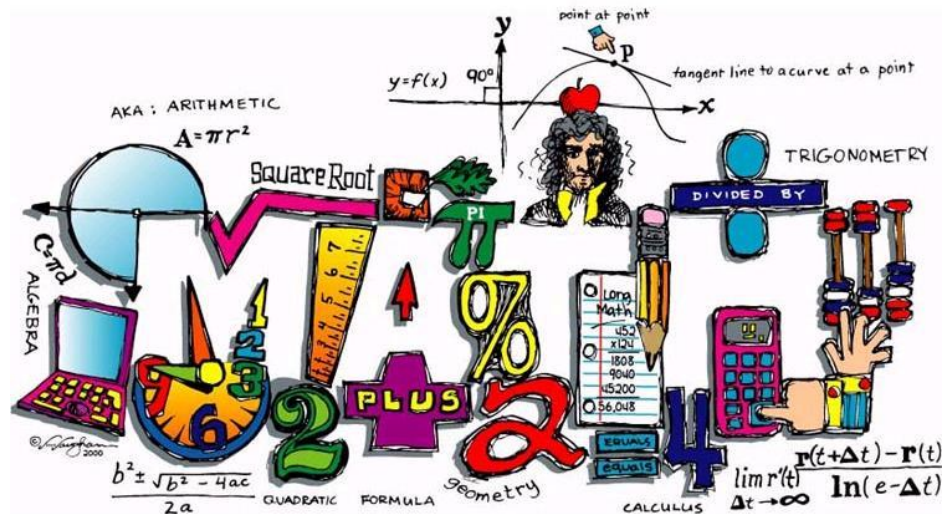

Ορισμός

- ✓ Ο κλάδος των μαθηματικών που μελετά τις **μαθηματικές ιδιότητες της γλώσσας**, δηλαδή τα γλωσσικά φαινόμενα και τις σχέσεις μεταξύ τους ως αντικείμενα μαθηματικών θεωριών.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η **στατιστική μελέτη** της διάρθρωσης των κειμένων
- ✓ Η συγκρότηση **μαθηματικών μοντέλων** περιγραφής της δομής των γλωσσών

10. Υπολογιστική Γλωσσολογία

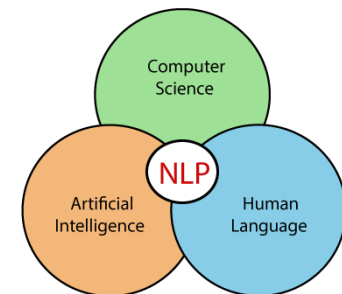

Ορισμός

- ✓ Η επεξεργασία της γλώσσας μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι **ηλεκτρονικοί υπολογιστές**.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η **μοντελοποίηση** της φυσικής γλώσσας, δηλαδή η προσομοίωση του γλωσσικού συστήματος με **προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών**.
- ✓ Η αυτόματη **αναγνώριση ομιλίας**
- ✓ Η αυτόματη **σύνθεση ομιλίας**
- ✓ Η **κατανόηση** & η **παραγωγή** της φυσικής γλώσσας
- ✓ Η εύρεση και η εξαγωγή **πληροφορίας**
- ✓ Η **αυτόματη / μηχανική μετάφραση** → αρχικά εστίασε στη σημασιοσυντακτική δομή των γλωσσών
- ✓ Η **μηχανική περίληψη**
- ✓ Η **μετατροπή ομιλίας σε κείμενο και το αντίστροφο**
- ✓ Η **ηλεκτρονική λεξικογραφία**

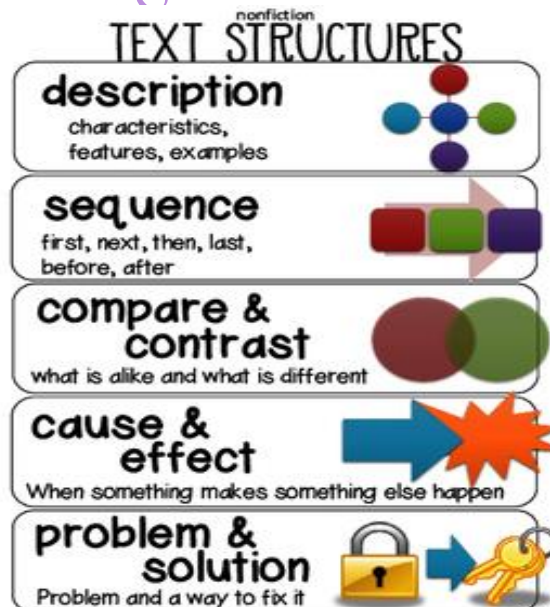
11. Κειμενογλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η μελέτη των **κειμένων**, γραπτών ή προφορικών, δηλαδή των γλωσσικών μονάδων που υπερβαίνουν την πρόταση.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Η ανάλυση του **ύφους** βάσει γλωσσολογικών κριτηρίων
- ✓ Η ανάλυση μεγαλύτερων **ενοτήτων** σε επίπεδο κειμένου ή συνεχούς λόγου

12. Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία

Ορισμός

- ✓ Η **πρακτική εφαρμογή** των πορισμάτων της Γλωσσολογίας, εξετάζοντας ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των γενικών αρχών ανάλυσης της γλώσσας.

Αντικείμενο μελέτης

- ✓ Επιστημονική οργάνωση της **διδασκαλίας της γλώσσας** ως μητρικής ή ξένης → αντιπαραβολική ανάλυση των γλωσσών & πρόληψη των γλωσσικών σφαλμάτων
- ✓ Η **μετάφραση**
- ✓ Η **διερμηνεία**
- ✓ Η **Λεξικογραφία** → μελέτη & αποτύπωση των συνταγματικών και παραδειγματικών σχέσεων της γλώσσας
- ✓ Ο **Γλωσσικός προγραμματισμός** → επιστημονική οργάνωση της επίσημης γλώσσας (**Προσοχή**: Δεν σχετίζεται με την Υπολογιστική Γλωσσολογία.)

Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

A. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

1. Ποιο από τα παρακάτω δεν ισχύει για τη γλωσσολογία;

- (α) αποτελεί περιγραφική επιστήμη
- (β) ταυτίζεται με τη φιλολογία
- (γ) μελετά τη γλώσσα ως καθολικό φαινόμενο
- (δ) έχει διεπαφή με άλλες επιστήμες

2. Ποιο επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης θα μελετούσε πιθανότατα την ύπαρξη της λέξης συγγραφέας (< συγγράφω) αλλά όχι *συλλογέας (< συλλέγω);

- (α) Φωνητική
- (β) Φωνολογία
- (γ) Μορφολογία
- (δ) Σημασιολογία

3. Ποιο από τα παρακάτω επίπεδα ανάλυσης δεν εστιάζει τη μελέτη του στις προτάσεις;

- (α) Φωνολογία
- (β) Σύνταξη
- (γ) Σημασιολογία
- (δ) Πραγματολογία

Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

4. Ποιο από τα παρακάτω επίπεδα ανάλυσης θα εστίαζε στη χρήση των λέξεων άντρας-σύζυγος με βάση την επιστημότητα/ανεπιστημότητα μιας περίπτωσης;

- (α) Μορφολογία
- (β) Σύνταξη
- (γ) Σημασιολογία
- (δ) Πραγματολογία

5. Ποιος από τους παρακάτω δεν αποτελεί διεπιστημονικό κλάδο της Γλωσσολογίας;

- (α) Κειμενογλωσσολογία
- (β) Ιστορική Γλωσσολογία
- (γ) Κοινωνιογλωσσολογία
- (δ) Θεωρητική Γλωσσολογία

6. Ποιο από τα παρακάτω αποτελεί το κύριο αντικείμενο μελέτης της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας;

- (α) Ο Γλωσσικός Προγραμματισμός
- (β) Η Μετάφραση
- (γ) Η διδασκαλία της γλώσσας
- (δ) Η Λεξικογραφία

Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

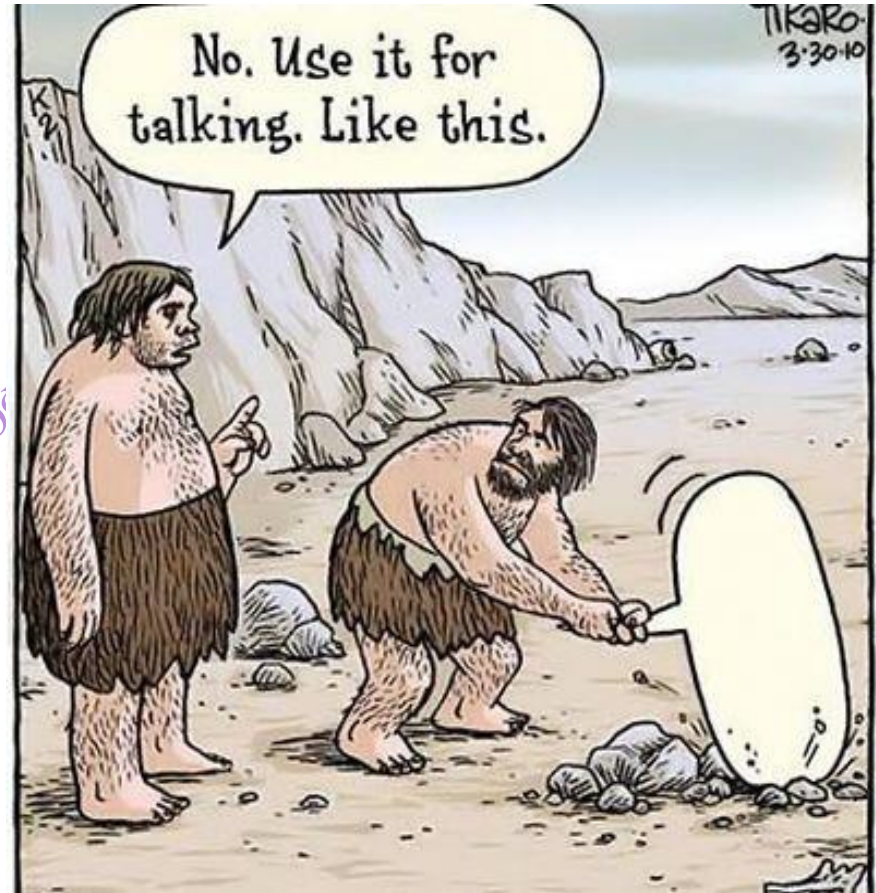
B. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες.

1. Η Ψυχογλωσσολογία μελετά τις γλωσσικές διαταραχές.
2. Η Πραγματολογία μελετά τη χρήση της γλώσσας σε ορισμένες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και τους διάφορους ρόλους του ατόμου.
3. Η Γλωσσολογία μελετά τη γλώσσα με βάση τρεις διαφορετικές σκοπιές.
4. Η Ειδική και η Θεωρητική Γλωσσολογία ταυτίζονται.
5. Η Φωνολογία μελετά την ιεραρχική δομή των λέξεων.
6. Η κυρίαρχη μεθοδολογική θεώρηση της σύγχρονης Γλωσσολογίας είναι η εμπειριοκρατική.
7. Η γλώσσα αποτελείται από έξι διακριτά επίπεδα ανάλυσης.
8. Η Λεξικογραφία αποτελεί αντικείμενο μελέτης της εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας.
9. Η Κοινωνιογλωσσολογία και η Εθνογλωσσολογία είναι συναφείς κλάδοι.
10. Η Φωνητική μελετά το σύστημα οργάνωσης των φθόγγων σε μια γλώσσα.
11. Η Μορφολογία μελετά τους κανόνες σχηματισμού των λέξεων.
12. Η Γενική Γλωσσολογία μελετά συγκεκριμένες γλώσσες χωροχρονικά.
13. Η Διαχρονική Γλωσσολογία μελετά την εξέλιξη μιας γλώσσας.
14. Η μοντελοποίηση της φυσικής γλώσσας διερευνάται από την Υπολογιστική Γλωσσολογία.
15. Η κατανόηση του μηνύματος από τον ακροατή εστιάζει στη βιωματική διάστασή του.
16. Ως γλωσσική κοινότητα ορίζεται το σύνολο των φυσικών ομιλητών μιας γλώσσας.

Θεματική Ενότητα

Β' μέρος: Εφαρμογές

- ✓ Γλωσσικές ασκήσεις: Συνώνυμα
- ✓ Γλωσσικές ασκήσεις: Αντώνυμα
- ✓ Γλωσσικές ασκήσεις: Παροιμίες

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ

Λεξιλόγιο

❑ Πώς μελετώ το λεξιλόγιο της ελληνικής;

Όταν συναντώ μια λέξη ή φράση της ελληνικής που επιθυμώ να μελετήσω, αναζητώ:

- ✓ προέλευση
- ✓ ετυμολογία
- ✓ σημασία
- ✓ παραδείγματα χρήσης, ενταγμένα σε ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα

❑ **Εργαλεία:** Λεξικά, Κείμενα, Σώματα Κειμένων

Λεξιλόγιο

□ Πηγές

- ✓ Μπαμπινιώτης Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας: Αθήνα (2η έκδοση).
<http://users.sch.gr/galexiad/files/lexika/babiniotis.pdf>
- ✓ *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής [ΛΚΝ]*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη). Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., 2013. Διαθέσιμο στον ιστότοπο http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html
- ✓ Σώμα κειμένων του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου «Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας (ΕΘΕΓ)». Διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://hnc.ilsp.gr/>

Συνωνυμία

- ❑ Συνώνυμα είναι δυο ή περισσότεροι γλωσσικοί τύποι που έχουν διαφορετική μορφή, αλλά **(σχεδόν) το ίδιο νόημα (σημασιολογική συγγένεια)** και απαντούν συχνά –αλλά όχι πάντα– στα ίδια περιβάλλοντα.
- ❑ Συχνά εκφράζουν **διαφορετικές αποχρώσεις** της ίδιας έννοιας (π.χ. βλέπω, κοιτάζω, παρατηρώ, διακρίνω) και βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση **διαβάθμισης ή κλιμάκωσης**.
- ❑ Η **απόλυτη ή τέλεια συνωνυμία** είναι σπάνια. Πιο συνηθισμένο είναι το φαινόμενο της **μερικής συνωνυμίας**, που παρατηρείται όταν δυο λέξεις είναι συνώνυμες σε κάποιο ή κάποια γλωσσικά περιβάλλοντα αλλά όχι σε άλλα.

- ✓ Αυτή η κοπέλα είναι πολύ όμορφη/ωραία.
- ✓ Έχεις πολύ όμορφα/ωραία μαλλιά.
- ✓ Γράφει όμορφα/ωραία ποιήματα.
- ✓ Ωραία (*όμορφα) τα κατάφερες.
- ✓ Περπάτα όμορφα (=σωστά), βρε παιδί μου.
- ✓ Περπατά ωραία (=κομψά).

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (1)

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με το κατάλληλο ρήμα από αυτά που βρίσκονται στο πλαίσιο.

μετασχηματίζω
ανακαινίζω
μεταρρυθμίζω
μεταστρέφω
μεταμφιέζω
μεταποιώ
μεταμορφώνω
μεταπλάθω
μετουσιώνω
τροποποιώ
μετατρέπω
μεταβάλλω

1. Συνηθίζει να ..... άποψη, όταν κρίνει ότι η προηγούμενη δεν τον εξυπηρετεί.
2. Η Κίρκη ..... τους συντρόφους του Οδυσσέα σε γουρούνια.
3. Ο ληστής ....., για να μην τον αναγνωρίσουν.
4. .... το παλτό της, για να το φορέσει και η κόρη της.
5. Η αληθινή τέχνη ..... την πραγματικότητα.
6. Όλοι οι υπουργοί Παιδείας αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους με το όραμα να ..... το εκπαιδευτικό σύστημα.
7. Ο ρόλος του χριστιανισμού είναι να ..... την καταναλωτική κοινωνία σε κοινωνία αγάπης.
8. Με τα επιχειρήματά του κατάφερε την τελευταία στιγμή να .....
.....την κοινή γνώμη και να κερδίσει τις εντυπώσεις.
9. Ύστερα από παρέμβαση της αντιπολίτευσης ..... μερικές διατάξεις του νομοσχεδίου για την υγεία.
10. Εξαιτίας της αρρώστιας ..... τα σχέδιά του.
11. Στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας ο άρτος και ο οίνος .....
.....σε σώμα και αίμα Χριστού.
12. Αποφάσισα να ..... το κατάστημά μου.

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (1)

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (ΛΚΝ):

<https://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/](https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/)

- ✓ Μετασηματίζω: αλλάζω το σχήμα, τη μορφή, τη δομή κτλ. ενός πράγματος, το κάνω διαφορετικό.
- ✓ Ανακαινίζω: επισκευάζω ή και τροποποιώ κτ. που έχει παλιώσει, που έχει υποστεί φθορές ή καταστροφές, για να το κάνω σαν καινούριο ή και για να το κάνω πιο λειτουργικό
- ✓ Μεταρρυθμίζω: προκαλώ αλλαγές σε κάτι, συνήθ. επιδιώκοντας να το κάνω καλύτερο.
- ✓ Μεταστρέφω: προκαλώ μεταστροφή.
- ✓ Μεταμφιέζω: αλλάζω την εξωτερική εμφάνιση και ιδίως το ντύσιμο κάποιου, έτσι ώστε να μην μπορούν να τον αναγνωρίσουν.
- ✓ Μεταποιώ: κάνω μεταποίηση, *Μεταποιημένα προϊόντα*, που προέρχονται από το δευτερογενή τομέα της παραγωγής.

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (1)

- ✓ Μεταμορφώνω: **1.** αλλάζω την εξωτερική εμφάνιση κάποιου, του δίνω άλλη μορφή ή σχήμα **2.** προκαλώ βαθιές, ουσιαστικές αλλαγές σε κάτι.
- ✓ Μεταπλάθω: φτιάχνω κτ. από την αρχή αλλάζοντας του τη μορφή ή τη σύσταση
- ✓ Μετουσιώνω: **1.** αλλάζω την ουσία, τη φυσική υπόσταση ενός πράγματος, το μεταβάλλω σε κτ. Άλλο **2.** (παθ., για τον άρτο και τον οίνο της Θείας Ευχαριστίας) μετατρέπομαι σε σώμα και αίμα του Χριστού.
- ✓ Τροποποιώ: αλλάζω κάτι συνήθως στις λεπτομέρειές του, στα σημεία που δεν είναι ουσιώδη.
- ✓ Μετατρέπω: **1.** αλλάζω κάτι, το κάνω να γίνει διαφορετικό **2.** ανταλλάσσω ένα νόμισμα με κάποιο άλλο.
- ✓ Μεταβάλλω: κάνω κάτι διαφορετικό από ό,τι ήταν, το αλλάζω.

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (2)

2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις προτάσεις που ακολουθούν με ένα από τα συνώνυμα που βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο.

ιδιαιτερότητα
ιδιορρυθμία
ιδιοτροπία
ιδιοσυγκρασία
εκκεντρικότητα
παραξενιά

1. Φοράει μπότες μέχρι το γόνατο και βραδινό κοστούμι· τέτοιες ..... είναι συνηθισμένες στους καλλιτέχνες, για να τραβούν την προσοχή.
2. Στις ..... του οφείλεται ότι ζει απομονωμένος, χωρίς φίλους και παρέες.
3. Λόγω ..... δεν μπορεί να συνεργαστεί με τους άλλους.
4. Τις ..... του χαρακτήρα της άλλοι τις ανέχονται και άλλοι όχι.
5. Είναι όλο ..... ούτε μια μέρα δεν μπορείς να ζήσεις μαζί του.
6. Η ..... της ζωγραφικής του όχι μόνο δεν ενοχλεί, αλλά επαινείται από πολλούς, γιατί τη θεωρούν στοιχείο προσωπικού ύφους.

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (2)

ΔΚΝ

- ✓ Ιδιαιτερότητα: η ιδιότητα του ιδιαίτερου, του ξεχωριστού και μοναδικού, η ύπαρξη ιδιαίτερων, ξεχωριστών και μοναδικών χαρακτηριστικών
- ✓ Ιδιορρυθμία: η ιδιότητα του ιδιόρρυθμου και ό,τι προσδίδει σε κάποιον μια τέτοια ιδιότητα· παραξενιά, ιδιοτροπία
- ✓ Ιδιοτροπία: συνήθεια της καθημερινής συμπεριφοράς που έρχεται σε αντίθεση με το κανονικό και γι' αυτό ενοχλεί ή παραξενεύει.
- ✓ Ιδιοσυγκρασία: η ιδιαίτερη και εκ φύσεως οργανική ή ψυχολογική κατάσταση ενός ατόμου και η διάθεση με την οποία αντιδρά σε εξωτερικές επιδράσεις.
- ✓ Εκκεντρικότητα: ο χαρακτήρας ή η συμπεριφορά του εκκεντρικού· παράδοξη ιδιορρυθμία, ιδιοτυπία
- ✓ Παραξενιά: **1.** ασυνήθιστη, ιδιότροπη ενέργεια, συμπεριφορά **2.** ασυνήθιστη, σπάνια συγκυρία, σύμπτωση

Γλωσσικές ασκήσεις-Συνώνυμα (3)

ΤΕΩΣ

- Κοντινό** παρελθόν
- Ο τελευταίος στη σειρά

ΠΡΩΗΝ

- Μακρινό** παρελθόν

9. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις λέξεις **πρώην** ή **τέως** και να προσδιορίσετε τη σημασιολογική τους διαφορά.

1. Ο νέος υπουργός διαχώρισε τη θέση του από τον .....
2. Εγώ παρέδωσα στο σημερινό διευθυντή της Τράπεζας. Είμαι, επομένως, ο ..... διοικητής.
3. Στην εκδήλωση που οργάνωσε το Πανεπιστήμιο προσκλήθηκε ο ..... πρύτανης κ. Χ. και όλοι οι ..... πρυτάνεις του ιδρύματος.
4. Μερικοί αθλητές της ..... Ανατολικής Γερμανίας κατέφυγαν στην Αμερική.

Αντώνυμα & Παροιμίες

Αντώνυμα

- ✓ Λέξεις που εκφράζουν **αντίθετες** έννοιες: π.χ. μεγάλος - μικρός, συχνά - σπάνια.
- ✓ Έχουμε μάλιστα στη γλώσσα μας πολλές **στερεότυπες φράσεις** όπου λέμε πλάι πλάι τις δύο αντίθετες λέξεις: π.χ. χειμώνα καλοκαίρι, στα μέσα και στα έξω, άκρες μέσες.
- ✓ Με τα αντώνυμα ο λόγος μας γίνεται **εκφραστικότερος**.

Παροιμίες

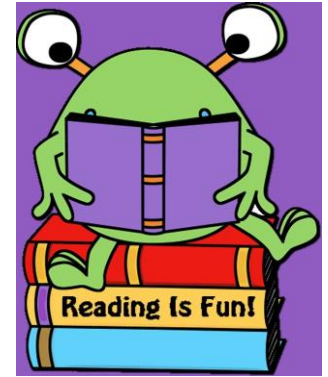
- ✓ Λαϊκές φράσεις που εκφράζουν σημαντικές αλήθειες.
- ✓ Διαφέρουν από τόπο σε τόπο.
- ✓ Παρουσιάζουν:
  - **Αλληγορίες** (π.χ. Παπούτσι από τον τόπο σου κι ας είναι μπαλωμένο)
  - **Αστεία** (π.χ. Είπε ο γάιδαρος τον πετεινό κεφάλια)
  - **Πρακτικές συμβουλές** (π.χ. Άκουε πολλά και λέγε λίγα)
  - **Ηθικές αλήθειες** (π.χ. Ο ψεύτης και ο κλέφτης τον πρώτο χρόνο χαίρονται)
  - **Οδηγίες** για τον καιρό, για τις γεωργικές ή ναυτικές εργασίες, για τον τρόπο ζωής (π.χ. Ούτε ο Αύγουστος χειμώνας ούτε ο Μάρτης καλοκαίρι).

Σήμερα μάθαμε ότι...

- ✓ Γλώσσα είναι πρωτίστως ο **προφορικός** λόγος.
- ✓ Η Γλωσσολογία είναι **περιγραφική** επιστήμη, η οποία μελετά τη γλώσσα πρωτίστως ως **καθολικό** φαινόμενο.
- ✓ Ο γλωσσολόγος **δεν** είναι υποχρεωτικά και φιλόλογος.
- ✓ Ο γλωσσολόγος **δεν** είναι γλωσσομαθής, αλλά είναι χρήσιμο να γνωρίζει άλλες γλώσσες.
- ✓ Η σύγχρονη μελέτη της γλώσσας είναι **νοησιοκρατική**.
- ✓ Η μελέτη της γλώσσας αρθρώνεται σε **6 επίπεδα ανάλυσης**, τη φωνητική, τη φωνολογία, τη μορφολογία, τη σύνταξη, τη σημασιολογία και την πραγματολογία.
- ✓ Η Γλωσσολογία μελετά τη γλώσσα από **τρεις διαφορετικές σκοπιές**, τη διάκριση σε Γενική-Ειδική, Θεωρητική-Εφαρμοσμένη και Επιστημονική-Διεπιστημονική.
- ✓ Η Γλωσσολογία διακρίνεται σε κλάδους με βάση τις **διεπαφές** της με άλλες επιστήμες, όπως η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η πληροφορική, η νευροβιολογία, τα μαθηματικά, η φιλοσοφία κ.λπ.

Εργασία και χαρά...

Μελέτη

1. Μάθημα 1^ο

2. Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Κ. 11^ο, Ενότητες 11.1-11.2, σελ. 264-269

3. Μπαμπινιώτης (1998):

-Κ. 1^ο, Ενότητες 1.2, 1.4, σελ. 20-21, 24-27

-Κ. 2^ο, Ενότητες 2.2., 2.3, σελ. 30-37

4. Γλωσσικές Ασκήσεις:

-Κ. Α1 (σελ. 11-30), Ασκήσεις: 1-25

-Κ. Α2 (σελ. 31-36), Ασκήσεις: 1-7

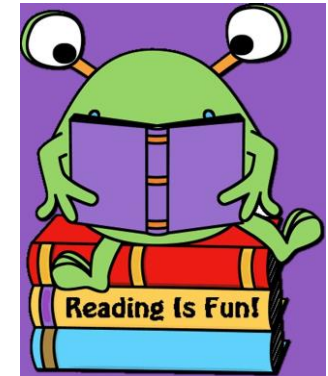
-Κ. Α4 (σελ. 43-46), Ασκήσεις: 1-5

Για τη λύση των ασκήσεων δείτε εδώ:

<https://www.taexeiola.gr/%CE%B3%CE%BB%CF%89%CF%83%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1-%CE%B2-%CE%B3-%CE%BB%CF%85%CE%BA%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CF%85/>

Επιμέλεια: Αποστολοπούλου Σοφία, Φιλολόγος-Γλωσσολόγος

Εργασία και χαρά...

Μελέτη

5. Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Κ. 11^ο, Ασκήσεις: 1-3

Άσκηση 1

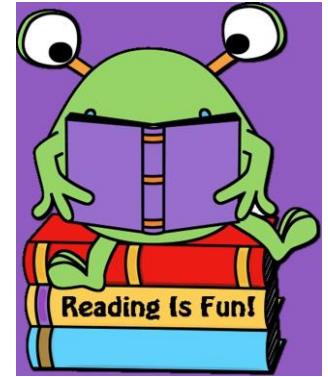
- ✓ Μάθημα 1^ο: Διαφάνειες 21-24
- ✓ Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Κ. 11, σελ. 265
- ✓ Μπαμπινιώτης (1998): Ενότητα 2.2.3, σελ. 32-35

Άσκηση 2

- ✓ Φωνητική
- ✓ Φωνολογία
- ✓ Μορφολογία
- ✓ Σύνταξη
- ✓ Σημασιολογία
- ✓ Πραγματολογία

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥ ΣΟΦΙΑ, 6949743393

Εργασία και χαρά...

H E W O R K

Μελέτη

5. Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Κ. 11^ο, Ασκήσεις: 1-3

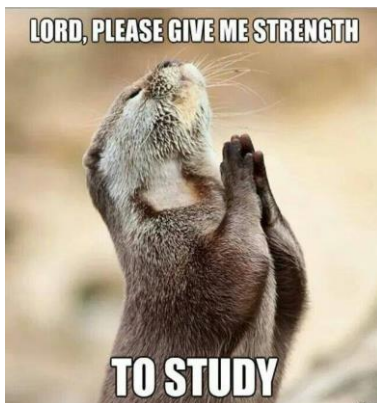
Άσκηση 3

- ✓ Μάθημα 1^ο: Διαφάνειες 41-53
- ✓ Μαγουλάς & Μαγουλά (2019): Ενότητα 11.2, σελ. 267-269
- ✓ Μπαμπινιώτης (1998): Ενότητα 1.4, σελ. 24-27 & Ενότητα 2.3, σελ. 35-37

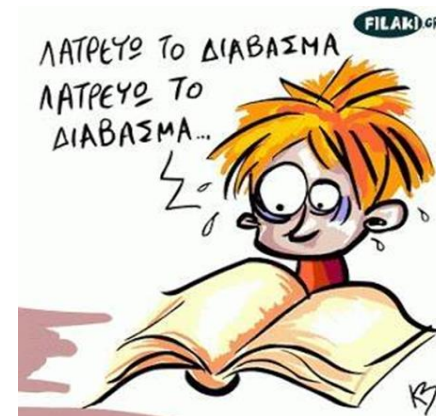
Άσκησης

1. Επαναληπτικό Σταυρόλεξο Θεωρίας: https://crosswordlabs.com/view/1__-29856
2. Επαναληπτικό Kahoot Θεωρίας: https://kahoot.it/challenge/09392195?challenge-id=7c3f96a9-8f30-4210-85ac-8c65b823ee23_1657788603261
3. Ασκήσεις Ορθογραφίας: https://www.athensvoice.gr/polls/551565_mporeis-na-piaseis-100-se-ayto-koyiz-orthografias
<https://provocateur.gr/manners/12172/20-lekseis-poy-den-tha-matheis-pote-thn-orthografia-toys>

Τι θα συζητήσουμε;

1. Τι μελετά η φωνητική; (Μαγουλάς & Μαγουλά, 2019: Εν. 11.3, σελ. 269-273)
2. Τι μελετά η φωνολογία; (Μαγουλάς & Μαγουλά, 2019: Εν. 11.4, σελ. 273-275)
3. Διαφορές φωνητικής-φωνολογίας
4. Ασκήσεις εφαρμογής φωνολογίας
5. Τι μελετά η μορφολογία; (Μαγουλάς & Μαγουλά, 2019: Εν. 11.5, σελ. 275-277)
6. Ασκήσεις εφαρμογής μορφολογίας
7. Γλωσσικές ασκήσεις: Παρώνυμα-Ομώνυμα, Ορισμός, Ύφος, Άλλες χρήσεις των λέξεων (Α3: σελ. 37-42, Α6-Α8: σελ. 67-86)
8. Παρώνυμα-Ομώνυμα/Ομόηχα (Αναγνωστοπούλου & Μπουσούνη-Γκέσουρα, 2006, Εν. 9, σελ. 117-129 & Εν. 10, σελ. 130-142)